

ZADNJA IZMENA

Marie Darrieussecq

Svinjarije

Ne vem, koliko časa sem prebila v kanalizacijskih jarkih. Sicer pa se mi niti ni godilo tako slabo. Bilo je toplo in precejšnja blatna usedlina je prekrivala dno kot kakšna odeja. Neke noči sem se znova splazila na plano. Hotela sem se odpraviti na podeželje, zdelo se mi je, da mi bo tam bolje. Pod zemljo me je začela grabiti lakota, saj se vendar ne prehranjujem kot podgane. V ulici, kjer sem se znašla, so bili po zidovih nalepljeni številni volilni lepaki. Med njimi tudi lepaki mojega kandidata, če lahko temu tako rečem, nasmejanega v medaljonu zraven mene, in tistega večera sem se v soju uličnih svetilk sama sebi zdela še kar privlačna, sveža in rožnata. Seveda je bilo to zaradi ličila in žarometov, toda dvignilo mi je moralo, ko sem videla, da sem kljub vsemu v obleki prav fotogenična, pa da sem lepo raščena in zdravega videza. Za bolj zdrav svet, je z velikimi črkami pisalo med Edgarjevo in mojo podobo. Dejala sem si, da se geslo izredno sklada z okoliščinami, hočem reči, pravkar sem priplezala iz kanalizacije. Nisem izgubila moralnega čuta. Daj, daj, sem si prigovarjala, malce se potrudi. V globini svojih možganov sem odkrila tisto znano misel: željo po prhi, v globini žepov pa sveženj bankovcev, malce vlažnih, toda nedotaknjenih. Globoko sem vdihnila. Kriknila sem kot karateisti in se uh! postavila na noge. Bolečina v ledvicah mi je presekala dih. Pogled na obleko, ki je bila spredaj vsa nategnjena in nabrekla zaradi šestih dojk,

me je precej prizadel, predvsem zato, ker sem na fotografiji videla, kako krasna in nova je bila nekdaj. Kljub vsemu sem bila v precej smešnem položaju. Prha, sem si ponavljala v mislih. Tekla sem, kolikor so me noge nesle. Vstopila sem v hotel ob mestni obvoznici. V razdeljevalni avtomat sem vtaknila bankovec in dobila magnetno kartico, ki je odpirala vrata sobe in kopalnice. Hotel je bil videti prav pust, to pa zato, ker je bilo vse na magnetne kartice. V sobi sem se slekla, kopalnica je bila kar zraven. V plastičnem paketu sem našla čist kopalni plašč, z nalepko with compliments, in stopila sem pod prho. Močno sem drgnila. Voda se mi je najprej zdela precej nenavadna, potem sem se do onemoglosti napila in si rekla, da je podobna dežju. Otresla sem se in se malce povaljala po ploščicah, toda bile so hladne in trde. Milo with compliments me je spomnilo na parfumerijo, pa tudi na najslastnejše korenine, nešplja je zares lepo dišala. Odgriznila sem košček, toda tokrat je bilo ogabno. Vprašala sem se, kaj imam raje, korenine ali parfumerijo. Vsekakor so bili kanalizacijski jarki vendarle preveč umazani in v njih je predvsem manjkalo svetlobe. Prav tako se je bilo venomer treba bati krokodilov. Malce sem pojokala, pod prho, to me je – kako bi rekla – sprostilo. Ni mi uspelo ugotoviti, kaj naj bi storila potem. Hotel se mi je zdel nekakšen hermetično zaprt prostor med mestom in periferijo. Vse je bilo avtomatsko. Skozi okno sem videla prihajati in odhajati ljudi. Skrbno sem se izogibala srečanju z njimi, vsi so mi zbujali vtis, da vedo, kam gredo in kaj bodo počeli potem. Sama nisem ničesar počela, gledala sem televizijo, se prhala. Skozi okno sem videla dim iz Issy-les-Moulineaux, nekaj ptic na nebu, prostrana parkirišča, veleblagovnice. Nekaj dni sem preživela v tem hotelu, zleknjena na postelji med dvema prhama. Enkrat na dan sem šla vtaknit bankovec v avtomat. Z veseljem sem se ogledovala v sobnem ogledalu. Bila sem čista. Počivala sem. Poležavala sem in hrbet me ni več bolet. Obraz je postajal vsak dan manj zabuhel. Trudila sem se, da bi si znova nadela človeško podobo, precej sem spala, česala sem se. V kanalizaciji so mi skoraj vsi lasje izpadli, toda zdaj so mi spet rasli. Pristrigla sem si nohte, si obrila noge, opazovala uplahnitev dojk, te so postajale vse manj in manj opazne, ostale so le še potemnjene pike bradavic. Obleko sem si celo oprala, z mislijo na dan, ko bom spet stopila v svet. Polagoma sem se spoprijateljila s sobarjem. Precej sem shujšala, ko sem tičala v hotelu, ne da bi se gibala. S sobarjem

sva se sporazumevala s kretnjami, vsak dan mi je nosil hamburgerje. Zrezek z osemdesetimi odstotki soje se je dobro obnesel, pa solata in kečap, začela sem se rediti. Čez nekaj časa sem se znašla brez bankovcev za avtomat, tako sem se torej s sobarjem pogodila, da je razbil magnetno ključavnico moje sobe, zato pa je imel pravico dvakrat na dan priti k meni. Celo razložil mi je, kako se lahko zastonj oprham, če zagozdim vrata z neveljavno kartico, pa sem se skoraj utopila, ker me ni opozoril, da se kopalnica po vsaki uporabi avtomatsko razkuži. Staknila sem precejšnjo alergijo na razkužila, a on me je ljubeznivo negoval. Ker je govoril arabsko, s pogovorom ni bilo nobenih preglavic, govorila nisva prav nič, samo krilila z rokami, prav dobro sva se razumela. Ne vem, kako mi je to uspelo, toda čez čas sem si spet lahko nadela staro obleko, hočem reči, tisto, ki sem jo bila ukradla iz avtomobila ženske z otrokom, spet mi je pristajala, celo v pasu. Morda zaradi prhanja, ali pa zaradi hamburgerjev, spanca v čisto pravi postelji, vsakdanjega stika s sobarjem. Zaljubljen se je vame, ta sobar, treba je reči, da sem bila spet precej privlačna, in preostanek svojih dni bi bila najraje preživela z njim v hotelu. V sobi sem namestila cvetje, ki sem ga ob večerih natrgala ob obvoznici, nisem več jedla cvetlic. Sobar mi je vsak dan pospravil sobo, zelo urejeno in čisto je bilo. Nekega dne mi je podaril svojo fotografijo in pritrčila sem jo na steno. Postajalo je cosy, ful domače. Zanosila sem, tokrat pa brez dvoma. Uspelo mi je razumeti sobarjevo ime, nisem pa ga znala ponoviti, zato se ga zdaj na žalost ne spominjam več. Zelo obziren je bil z menoj, odkar je dojel, v kakšnem stanju sem. Edgar – ne vem več, kako se piše – je zmagal na volitvah. Videla sem ga na televiziji, poziral je pred mojim lepakom in videti je bil izredno vesel. Vesela sem bila zanj. Svoj obraz na televiziji sem lahko primerjala z obrazom v sobnem ogledalu, spet sem bila tolikanj urejena, da sem se lahko odpravila med ljudi. Rekla sem si, da bi bila dobra zamisel poiskati Edgarja in ga zaprositi za službo, da mi bo Edgarjeva stranka, ker sem bila njihov ključni lik, njihov karizmatični leader tako rekoč, zagotovo preskrbela delo. Konec koncev mi je uspelo navezati izredne stike, stavila sem na dobrega konja, ko sem izbrala Edgarja. Odločila sem se, da se bom še dodatno potrudila za lepši videz. Zadala sem si, da bom v naslednjem tednu odpravila še tistih nekaj odvečnih kilogramov, se popolnoma vzravnala, se morda našminkala in spregovorila. Odslej sem zavračala sobarjeve hamburgerje, ta pa je ježno

gledal, kako jem samo še solato. Moj obraz je začel izgubljati rdečkast izraz. Prvi tedni nosečnosti so me utrudili in moja lica so bila iz dneva v dan bolj udrta. Potem pa so v hotel prišli žandarji in aretirali sobarja. Nikoli več ga nisem videla, samo še enkrat samkrat na televiziji, pred brzostrelkami je moral z drugimi vstopiti v letalo in jokati je. Prizadelo me je, toda to so bili prvi ukrepi Edgarjevega programa. Ker niso našli nikogar za čiščenje stranišč, postiljanje postelj in podobno, je bil hotel iz dneva v dan bolj umazan. Le še prhe z avtomatskim razkuževanjem so še delovale, toda pogosto so se pokvarile in utopile kakšno stranko. Prišli so zapret hotel in spet sem se znašla na ulici. Rekla sem si, da mi bo Edgar zdaj, ko je spodil vse Arabce, z lahkoto preskrbel službo, tale Edgar je bil res dobra izbira. Ne vem, kako se mi je moglo pripetiti, morda zaradi ganjenosti, ker sem bila spet na prostem ali pa zaradi sobarjevega odhoda, toda prav sredi ulice so me zagrabili strašni krči. Zgrabila sem se in videla, da sem izgubila veliko krvi. Onesvestila sem se. SAMU-SDF je prihitela na pomoč in prebudili so me. Dokaj nenavadno sem se počutila. Žandar, ki je bil z njimi, je dejal: "Ampak treba je poklicati SPA!" Poleg mene na tleh je ležalo šest majhnih okrvavljenih stvarc, ki so se premikale. Ko sem videla, kakšne so bile, sem prav hitro vedela, da bodo kmalu klonile. Žandar se je hotel približati in pokazala sem mu zobe. Uslužbenci SAMU-SDF-a se me niso drznili zgrabiti. Stežka sem vstala, trebuh me je močno bolel. Šest stvarčic sem vtaknila v gobec, zbila pokrov kanalizacijskega kanala in se spustila pod zemljo. Kar najskrbneje sem oblikovala teh šest stvarčic. Ko so se ohladile, sem imela občutek, da v meni ne more nič več oživeti. Zvaljala sem se v kepo in nisem mislila na nič. Opomogla sem si šele ob invaziji piranh. Vsi so se porazgubili. Tudi sama sem bila prisiljena oditi. Dandanes vse več ljudi udomači vsemogoče živali, ko se jih naveličajo, pa hop! v kanalizacijske jarke. Ko sem zagledala piranhe in začutila prve ugrize, me je preplaval val groze, nisem se več obvladala in zbežljala sem na plano. Nisem vedela, da mi je še toliko do življenja. To me je – kako bi rekla – prebudilo. Moji nevroni so se spet spravili v red. Zunaj, na zraku, se mi je uspelo pomiriti, začela sem po pameti razmišljati. Spet sem se lahko postavila na noge. Nujno je bilo najti novo obleko, če naj bi znova hodila po mestu, in spajdašila sem se s skupino klošarjev. Spočetka je bilo malce hudo. Jaz sem imela močan in prijeten

duh po svežem, to jih je opijanalo, ta podeželski parfum, ampak vonj neumitih meščanov, priznam, da ga le s težavo prenašam. In poleg tega je minilo že precej časa, odkar so se nazadnje polastili kake ženske, predvsem tako debelolične, kot sem bila jaz. Se razume, da so izkoristili priložnost. Vendar pa so mi zato dali kos gabardena in nekaj malega hrane. Zvečer je bila ob tiri, kjer so spali, najbolj priljubljena in najdrznejša igra beg pred SAMU-SDF-om, moji klošarski kompanjoni nikakor niso hoteli iti z njimi. Navsezadnje so z menoj imeli vse, kar so si želeli, poleg vsega sem jim še kuhala, nisem bila zgovorna, se pravi, da sem ustrezala vsem njihovim željam in potrebam. V življenju z njimi sem spet začutila neko dostojanstvo. Tisti, ki so šli volit, so dali svoj glas Edgarju in pričakovali so, da jih bo Edgar nekoč prišel obiskat. Ko sem izjavila, da Edgarja poznam, sem v hipu postala prvovrstna senzacija. Ne vem, kaj jih je bolj osupilo, da sem nenadoma spregovorila ali pa da poznam Edgarja. Želela sem jim dokazati, našli smo star lepak, nalepljen na zid železniške postaje, v bednem stanju, toda lahko so primerjali, kolikor so hoteli, mene niso prepoznali. Sama sem se z lahkoto prepoznala, užalostilo me je, da me drugi niso. Zvečer so me nagradili s poštenimi batinami, zato ker sem lagala. Enkrat samkrat, ko sem odprla usta. Rahlo sem se naveličala svojih klošarskih kompanjonov. Da bi jim dala pošteno lekcijo, je treba poiskati Edgarja, sem si dejala, potem pa jih moram – z novo službo – lepo oblečena in počesana spet poiskati. Nekega večera sem družbo pustila na cedilu in se vkrcala v poltovornjak SAMU-SDF-a. Tam so mi povedali, da lahko ženske odslej edinole še zaprosijo za mesto zasebne pomočnice ali travel spremljevalke. Vse parfumerije so zaradi spoštovanja moralnih vrednot zaprli in skrbelo me je za direktorja verige. Toda dejali so mi, da mi bo s pravimi znanstvi nedvomno uspelo najti mesto dojilje v bogataških četrtih ali pa maserke v Palači, toda za to bi morala biti izredno čedna. Malce me je ujezilo, da so to prav posebej poudarili. Prav tako so mi povedali, da bodo kmalu tudi njih, SAMU-SDF, razpustili, kako dobro, da sem zdaj izkoristila priložnost, da mi bodo dali topli obrok in priskrbeli spodobno obleko. Šofer mi je dejal, da mi lahko, če bi slučajno morala zanositi za mesto dojilje, ponudi svoje usluge. Takrat sem spoznala, da še ni bilo nič izgubljenega, da še vedno lahko ugajam svoji vrsti. A zanositi mi ni uspelo. Moral je biti neugoden trenutek menstrualnega ciklusa, še vedno nisem prav dobro

dojela mehanizma. Nekaj dni sem ostala pri SAMU-SDF. Žandarji so mi prišli uredit dokumente, v zameno za higienske informacije o mojih klošarskih kompanjonih. Ko sem se vrnila k tirom, da bi se jim čista in lepo oblečena pokazala, jih nisem več našla, ob tirih so bili samo še pepel in koščki sežganih oblačil. Povsod sem jih iskala, nedvomno so se odpravili na pot, naravnost za tiri, kot so često načrtovali. Sama sem se ob misli na konec tirov zasanjala. Sedla sem na rob tirnice in poskušala razmišljati o svoji prihodnosti. Dejala sem si, da se bom, če mi po Edgarjevih zvezah in ovinkih ne bi uspelo ničesar najti, odpravila na pot ob tirih, saj je na koncu prav gotovo podeželje, in drevesa. Zvečer je bilo pri SAMU-SDF-u vse več ljudi, zbirali so se in močno kričali, pa so me prosili, ali lahko pod svojo žimnico skrijem orožje, vame naj ne bi nihče posumil. Zdelo se mi je, da vse skupaj slabo kaže. Prišli so žandarji in dokončno zaprli SAMU-SDF. Orožja niso našli, so pa pretepli ljudi pred vrati, mene pa odpeljali zaradi nespoštovanja moralnih vrednot. Pa sem vendar imela urejene dokumente. Ko sem videla umirati ljudi, sem bila globoko prizadeta, kričala sem prav iz dna trebuha, kakor tedaj, ko so mi umrli otroci. Žandarji so me hoteli sklofutati in videla sem, kako so se jim oči na široko razprle. Pogledala sem se v vzratnem ogledalu in dojela, da so se me zbali, spet sem dobila tisti hecni rožnati gobec z velikim nosom in velika ušesa. Žandarji se me niso hoteli več dotakniti in znašla sem se v rešilcu. V zavetišču so mi spet izpadli lasje, zato pa sem se lahko igračkala z ušesi, kot sem to včasih počela z lasmi, koketno. Nihče se ni hotel pobrigati zame. Nisem več mogla hoditi pokončno in spala sem v svojem lastnem dreku, to me je grelo in vonj mi je ugajal. Z večino sostanovalcev sem se zlahka spoprijateljila. V zavetišču ni nihče govoril, vsi so kričali, popevali, se slinili, jedli na vseh štirih in take reči. Prav zabavno je bilo. Nobenega psihiatra ni bilo več, ker so jih bili nekega dne žandarji vse skupaj odpeljali, nekaj njihovih teles je celo trohnelo na dvorišču, slišali smo bili strele. Tako smo tam notri plesali svete črnske plese, prisežem vam, da ni bilo nikogar, ki bi nam solil pamet. Mene je od časa do časa preblisnilo, rekla sem si, da moram iti k Edgarju. Težava pa je bila v tem, da so bile rešetke zaklenjene z verigami in da nismo imeli več kaj jesti. Nekateri so bili že pošteno sestradani. Z mojimi rezervami se mi je še kar dobro godilo, toda videla sem, da me nekateri postrani pogledujejo, z istim pogledom kot

piranhe v kanalizaciji. To me je prestrašilo. Tako sem jim torej sama ponudila zgled. Šla sem ovohavat trupla na dvorišču in zdela so se mi kar užitna. Bila so vroča, nežna, z belimi nabuhlinami, ki so se razpočile v sladk sok.

Prevedla in spremno besedo napisala **Tanja Mlaker**

Marie Darrieussecq, profesorica književnosti na univerzi, si je s prvencem *Svinjarije* (1996) pridobila širok krog bralcev na domačih tleh, roman pa je tudi že preveden v pomembnejše evropske jezike. Protagonistka pripoveduje zgodbo svoje preobrazbe v svinjo, in sicer tako rekoč na koncu svoje poti, ko živi med divjimi svinjami v podeželskih gozdovih in se ob večerih vrača na zapuščeno kmetijo svoje matere gledat televizijo in uživati ob drugih privilegijih človeške civilizacije. Že kot prodajalka v parfumeriji je obkrožena z lepotnim idealom in se poskuša nenehno prilagajati željam strank. Parfumerija, kamor zahajajo predvsem moški, glede na dogajanje za zaprtimi vrati spominja na bordel in privlačnost prodajalk je ključnega pomena za cvetoč posel. Potem ko zaradi trmastega upiranja in neustreznega videza izgubi službo in se dokončno spre tudi z ljubimcem, se zanjo začne obdobje nihanja na robu družbenega obstoja. V tem obdobju izmenoma živi v kanalizaciji in med ljudmi, izgublja in s težavo pridobiva nazaj človeške atribute, vendar v resnici pada vedno globlje. Po pobegu iz zavetišča ji vendarle uspe za nekaj časa najti srečo, in sicer v naročju volkodlaka. Na srečo je ta bogat in tako si lahko privoščita mirno življenje. Ker si volkodlak vsakokrat ob polni luni zaželi človeškega mesa, naročata pizzo na dom – pizza zanjo, prinašalec pa zanj – ter se vsakič potem preselita. Toda kljub varnostnim ukrepom ju vse prekmalu izsledijo. Protagonistka pobegne na kmetijo svoje matere, tam jo poskusijo na črno zaklati, njej pa še zadnjič uspe uporabiti človeško moč, prijeti revolver in ustreliti svoje klavce, mater in nekdanjega direktorja parfumerij. Pisateljica se v romanu predvsem spretno in ostro poigrava z evropsko resničnostjo in aktualnostjo, kot na primer z desničarsko politiko, prepovedjo za 'mesne' izdelke, hkrati pa kritično oplazi družbeni sistem kot tak.